

Stuurloos en verdeeld

Vorige week zijn de GATT-onderhandelingen vastgelopen op een geschil tussen de EG en de VS inzake oliehoudende zaden. Dit geschil staat niet alleen de succesvolle afronding van de Uruguay-ronde in de weg, maar kan tevens ontaarden in een regelrechte handelsoorlog indien de Amerikaanse strafheffingen Europese tegenmaatregelen uitlokken. Waar twee vechten hebben twee schuld. In dit geval is het vooral de interne verdeeldheid in de Gemeenschap die internationale afspraken vrijdelt en de wereldeconomie een broodnodige impuls onthoudt.

Coördinatie met de Amerikanen is vaak een moeizame aangelegenheid, zeker als het gaat om het stabiliseren van de dollarkoers of om het terugdringen van het Federale begrotingstekort. Deze keer valt de Amerikanen echter weinig te verwijten. Inzake de liberalisatie van de handel in landbouwprodukten heeft de VS een cruciale concessie gedaan door de directe inkomenssteun aan Europese boeren niet meer als een verkapte prijssubsidie op te vatten. In het hieraan gerelateerde dispuut over de oliehoudende zaden heeft de VS alles op alles gezet om binnen de spelregels van de GATT tot een oplossing te komen. Bovendien hebben de Amerikaanse onderhandelaars ervoor gewaakt de uitkomst van de onderhandelingen niet af te laten hangen van de herverkiezing van president Bush; een akkoord bleek immers een dag na de presidentsverkiezingen nog tot de mogelijkheden te behoren.

Het coördinatieprobleem ligt thans overduidelijk bij de intern verdeelde Europeanen. Om de reeds jaren durende impasse in het GATT-overleg te doorbreken, werden de EG-ministers van landbouw het in mei van dit jaar eens over een voorstel van MacSharry om de prijsverstorende werking van het gemeenschappelijke landbouwbeleid te verminderen. Op basis hiervan verkreeg de Europese Commissie van de Raad een mandaat om namens de lidstaten de GATT-onderhandelingen op landbouwgebied tot een goed einde te brengen. Het optreden van Frankrijk maakt duidelijk dat dit mandaat niet door alle lidstaten wordt gerespecteerd. Door de loop van de onderhandelingen naar zijn hand te willen zetten, heeft Frankrijk de institutionele verhoudingen in de Gemeenschap ernstig geschaad en nieuwe verdeeldheid gezaaid. Liberale lidstaten als het VK, Duitsland, Denemarken en Nederland zitten immers niet op een handelsoorlog te wachten, maar worden in een onmogelijke positie gemanoeuvreerd nu Frankrijk, uit hoofde van het gemeenschappelijke (!) handelsbeleid, aandringt op gemeenschappelijke vergelijkingsmaatregelen tegen de aangekondigde Amerikaanse sancties.

De GATT-impasse laat duidelijk zien hoezeer de Gemeenschap haar richting en eensgezindheid kwijt is. Tot het Deense referendum was er nog sprake van een duidelijk doel. Voor 1992 stond de ratificatie van het verdrag van Maastricht op het programma, evenals overeenstemming over de invulling van de EG-begroting tot 1997 (Delors-II) en de voltooiing van de interne markt. Op basis hiervan zouden

begin 1993 de toetredingsonderhandelingen met Oostenrijk, Zweden en Finland kunnen beginnen, en in 1996 de onderhandelingen over een herziening van de Europese Unie.

Sinds het Deense referendum ligt deze agenda in duigen. Dit is deels ingegeven door de ratificatieprocedure zelf. Om in werking te kunnen treden, moet het verdrag van Maastricht door alle twaalf de lidstaten (en het Europese Parlement) worden geratificeerd. Zolang de ratificatie nog niet rond is, kunnen moeilijke dossiers slechts met de grootst mogelijke omzichtigheid worden aangepakt, zelfs indien deze liggen op beleidsterreinen die reeds lang tot het 'acquis communautaire' behoren, zoals het gemeenschappelijke landbouwbeleid. Niemand wil na het Deense nee immers een Frans, Duits of Engels nee riskeren, aangezien daarmee het verdrag definitief van de baan zou zijn.

De toekomst van de Gemeenschap wordt echter ook gecompromitteerd doordat de beleidsmakers in de grote EG-landen allerlei noodspongen maken om de steun van luidruchtige belangengroepen niet te verspelen. Deze noodspongen worden niet geëordineerd, en zijn vaak strijdig met het algemeen belang, met de belangen van andere lidstaten of met die van de Gemeenschap als geheel. Duits-Britse woordenwisselingen over de sterling-crisis, toespelingen op een mini-EMU, het opportunistische Franse referendum, het zwartmaken van de Europese Commissie, de Franse interventies bij de GATT-onderhandelingen, en het onnodige uitstel van de Britse ratificatieprocedure kunnen allemaal worden uitgelegd in termen van het eigenbelang van een impopulaire politicus en/of het tevreden stellen van belangengroepen.

Dergelijke ongeëordineerde acties gaan echter voorbij aan de mogelijkheid van (hopelijk) onbedoelde kettingreacties. Onzekerheden rond het Franse referendum hebben bijgedragen aan de crisis in het EMS; verdachtmakingen aan het adres van de Commissie verlammen in een ratificatiejaar het dagelijkse bestuur van de Gemeenschap; de Franse blokkade tegen een GATT-akkoord splijt de Gemeenschap in een kamp voor vrijhandel en in een kamp voor protectionisme; uitstel van de ratificatie blokkeert vooruitgang op Delors-II, verscherpt de Noord-Zuidtegenstelling in de Gemeenschap, en vertraagt de toetreding van nieuwe leden, enzovoorts.

Voorlopig hebben deze noodspongen vooral de posities van Commissievoorzitter Delors en Raad-voorzitter Major beschadigd. Uiteraard komt dit het vertrouwen van de burger in de Gemeenschap niet ten goede. Ergere schade ligt juist in het verschiet. Door de toenemende interne verdeeldheid wordt anno 1992 elk zicht op een effectieve aanpak van Europese en mondiale problemen ontnomen. Daarmee staat de geloofwaardigheid van de Europese integratie op het spel.

A.R.G.J. Zwiers